

İLK ÖĞRETİM MÜFREDATINDA “DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ” DERSİ

Dr. Ahmet ÇELİK
acelik@dicle.edu.tr

ÖZET:

Bu çalışmanın amacı; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin tarihsel gelişimi hakkında bilgi vermek ve bu ders ile ilgili problemleri tespit etmektir. Bu bağlamda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili tarihi gelişmeler sunulmuş ve daha sonra bu dersle ilgili sorunlara ve bu sorunların çözümü için önerilere yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler:İlköğretim müfredatı, Din Kültürü ve Ahlak , Din Kültürü dersinin problemleri.

Abstract:

Religious Education and Moral Teaching in Primary School Curriculum

The aim of this study is to give information on historical development of religious education and moral lessons at schools and to highlight the problems linked to those lessons. Therefore, firstly historical development of religious education and moral lessons have been presented and secondly problems related to these lessons and suggestions for improvement have been given below.

Key Words: Primary school, Religious culture and Moral, Problems of religious education.

GİRİŞ:

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin zaman zaman programdan çıkarıldığı, bir müddet sonra bireylerin ihtiyaç duymaları nedeniyle yeniden programa dahil edildiği görülmektedir. Bu bağlamda evvele bu dersin geçirdiği tarihi süreci gözler önüne serdikten sonra, bu dersle ilgili sorunlara ve bu sorunların çözümü için önerilere yer verilecektir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinin zaman zaman programdan çıkarıldığı, bir müddet sonra bireylerin ihtiyaç duymaları nedeniyle yeniden programa dahil edildiği görülmektedir. Bu bağlamda evvele bu dersin geçirdiği tarihi süreci gözler önüne serdikten sonra, bu dersle ilgili sorunlara ve bu sorunların çözümü için önerilere yer verilecektir.

1-Din Dersi Programı ile ilgili Tarihsel Gelişmeler

3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan Tevhit-i Tedrisat Kanunundan sonra okul programlarında Din Bilgisi Öğretimi'nde yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere göre; Din Bilgisi Öğretimi'ne İlkokul programlarında “Kur'an-ı Kerim ve Din Dersleri” adı ile 2, 3, 4 ve 5. sınıflarda ikişer saat; Lise programlarının birinci devresinin 1. ve 2. senelerinde (yani bu günkü 6. ve 7. sınıflar) “Din Bilgisi” adıyla birer saat yer verilmiştir. Bu durum 1930 yılına kadar devam eder. 1930 ile 1950 yılları arasında bu dersin okul programlarından çıkarıldığı görülmektedir. .

1946 yılında TBMM'de “Öğretim Birliği Kanunu”nun ruhuna dönüş çabalarından hareketle, okullarda Din Dersi'nin okutulması teklif edilmiştir. Teklif edilmesinin asıl sebebi,

günümüzde olduğu gibi o dönemde de ahlaki değerlerin, dünya milletlerinin ortak endişeleri ve çalışmaları arasında yer almasıdır. Değerler kaybı, o sıralarda Avrupa'yı tehdit eden en önemli tehlike olarak görülmektedir. Aynı tehlikeyi gören Türkiye, Din dersinin bu tehlikeye karşı yararlı olabileceğini düşünmüştür. Fakat Din Dersi adı altında okullarda bu dersin verilmesinin laik devlet anlayışına uygun olmayacağı düşüncesi dikkate alınarak, Fransız örneğine uygun "Muhasebat-ı Ahlakiye" dersinin konulabileceği kararına varılmıştır. 1948 tarihinde İlkokulların 4. ve 5. sınıflarına isteğe bağlı olarak, program dışı Din Bilgisi Dersi konulmuş ve 1949 Öğretim yılından itibaren de öğretimine başlanmıştır. İlkokullardaki Din Bilgisi Dersi 1950 Eğitim-Öğretim yılından itibaren ise program içerisine alınmıştır. 1956 yılında Ortaokulların 1. ve 2. sınıflarına, 1967-68 Eğitim - Öğretim yılından itibaren, Lise ve dengi okulların 1. ve 2. sınıflarına, 1976-1977 Eğitim- Öğretim yılından itibaren Ortaokul 3. sınıflarla birlikte Lise ve dengi okulların 3. sınıflarına da yaygınlaştırılmıştır.

1982-83 Eğitim - Öğretim yılına kadar Din Bilgisi dersleri isteğe bağlı olarak İlkokul 4. sınıftan Lise son sınıfa kadar devam ve sınav mecburiyeti olmak üzere program içerisinde okutulmaya devam edilmiştir.¹

1982 yılında hazırlanan yeni Anayasanın 24. maddesi, din ve ahlak öğretimi ile ilgili yeni düzenlemeler getirmiştir. 24. maddenin ilgili paragrafı şöyledir :

"Din ve Ahlak eğitimi ve öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din Kültürü ve Ahlak öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okulların zorunlu dersleri arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak kişinin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır."

1982 Anayasasının yürürlüğe girmesinden sonra, 24. maddenin yukarıda nakledilen ifadeleri gereği daha önce okutulan Ahlak Bilgisi dersiyle birleştirilerek Din ve Ahlak Bilgisi adını almıştır; İlkokul 4. ve 5. sınıflar ile ortaokul 1. 2. ve 3. sınıflarında haftada ikişer saat, Lise 1. 2. ve 3. sınıflarında ise birer saatlik zorunlu olarak okutulan dersler haline getirilmiştir. Günümüzde bu durum aynen devam etmektedir.²

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşıldığı gibi ülkemizde din eğitimi süreklilik arz etmemiştir. Bunun sonucu olarak "din eğitiminin" bir bilim olarak gelişmesi gecikmiştir. Dolayısıyla bu alanda yeterince araştırma da yapılmamıştır. .

¹-Doğan Recai, Din Kültürü ve Ahlak Bil. Öğretimi, s.2-3

² -R.Doğan, Din kültürü ve ahlak bilg. Öğrt., s.2-3

2- Din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin işleniş biçimi

İlk ve orta dereceli okulların din kültürü ve ahlak bilgisi müfredatına bir göz atıldığında görülecektir ki, bu ders çocuklara sahip oldukları yeterli düzeyde genel din eğitimi verme amacını yansıtmamakta, daha çok din olayı hakkında genel kültür verecek bir ders anlamı taşımaktadır. Bunun sonucu olarak bireyin ihtiyaç duyduğu temel dini bilgi ve becerileri bu ders ile kazandırmanın zor olduğu söylenebilir.³

Böylece din eğitiminin, henüz, gelişme çağındaki çocuklara, ne derece faydalı olacağı tartışma konusudur. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri, bireyin, genel din eğitimi ihtiyacını karşılama maksadına yönelik olmalı ve dersin din kültürü anlayışından çıkartılarak, “din bilgisi” adı altında okutulması daha yararlı olabilir.

3- İlk ve orta öğretimde okutulan din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin ders saatleri ve dersin muhtevası

Din dersi için ayrılan haftalık süre ve dersin içeriğinin yetersiz olması da din eğitimi alanında bazı sıkıntılara sebebiyet verebilir. İlköğretimde din dersleri 4. sınıfta ve haftada iki saat olarak başlamaktadır. Lisede ise haftalık ders saati bir'e düşmektedir. Bu da din eğitimi için asla yeterli değildir. Oysa milli eğitimin yurt dışında çalışan işçilerin çocukları için hazırladıkları din kültürü ve ahlak bilgisi müfredatı ilkokul birinci sınıftan başlamaktadır. Oysa anayasa ile kayıt altına alınan ve yurt içi öğrencileri için hazırlanan müfredatta din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri ilkokul 4. sınıftan başlayacak diye bir kaide olmadığı gibi liselerde haftada bir saat okutulacak diye bir şart da yoktur.⁴ Halbuki bireyin dini için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların kazanılması isteniyorsa, ilköğretim ve liselerde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinin haftalık ders sayısı artırılmasına ihtiyaç vardır.

Aynı zamanda bu derslerin muhtevası da zayıf ve yetersiz olduğu söylenebilir⁵ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi kitapları incelendiğinde yarıya yakın bölümü dini bilgilerin dışında değişik konulardan oluştuğu görülmektedir.⁴

³ Bkz. Din Dersinin Amaçları

⁴ Bkz. Anayasanın ilgili maddesi

⁵ Bkz. Din kültürü kitaplarının muhteviyatı

Bu sorunun çözümü için bu ders kapsamında yer alan ve doğrudan din eğitimi kazandırmaya yönelik olmayan bilgiler yerine bireyin ihtiyaç duyduğu dini bilgi, becerilerin alınması ile mümkün olabilir.

4- Branş öğretmenlerinin sayısal durumu

Ülkemizdeki okullar ile din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri oranlandığında müşahede etmekteyiz ki, her okula bir öğretmen düşmemektedir. Yapılan araştırmalarda 25 bin din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenine acil ihtiyaç olduğu ifade edilmektedir. Bu da din eğitiminin önünde büyük bir problem olarak durmaktadır.⁶

Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin sayısal yetersizliği, karşımıza iki türlü sorun çıkarmaktadır. Ya bu dersler boş geçmekte ya da branşı olmayan öğretmenler tarafından okutulmaktadır. Her ikisi de ciddi problemdir. Çünkü, eğer bu dersler boş geçiyorsa, çocuklar, dini bilgilerden yoksun yetişmekte ve din duygularını değişik eğilimlere girerek tatmin etmekte; yok, eğer bu derslere, farklı branşların öğretmenleri giriyorsa, alan bilgisi yetersizliğinden dolayı bu çocukların yanlış ve eksik bilgilenmelerine yol açabilir. Bu da din eğitimi açısından halledilmesi gereken önemli konulardan biridir.

Özellikle ilköğretimin birinci kademesinden itibaren nasıl ki beden, müzik ve yabancı dil gibi dersler branş öğretmenleri tarafından veriliyorsa; sağlıklı bir din eğitimi gerçekleştirmek için din derslerinin de branş öğretmenleri tarafından verilmesine ihtiyaç vardır.

Sonuç: Bu ders zaman zaman programdan çıkarıldığı, bir müddet sonra bireylerin ihtiyacı neticesinde yeniden programa alındığı görülmektedir. Keza din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin amacına uygun olarak işlenmediği, ilk ve orta öğretimde okutulan bu derslerin ders saatleri ve dersin muhtevasının yeterli olmadığı ve branş öğretmenlerin sayısal eksikliği gibi nedenlerinden dolayı derslerin branş öğretmenleri tarafından okutulmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu dersin daha verimli ve sağlıklı olması, ayrıca bireylere ihtiyaç duyulan bilgi ve becerilerin kazandırılması için; din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinin branş öğretmenleri tarafında yürütülmesi, ders saatlerinin artırılması, yeni bir program geliştirerek ders muhtevasının yeterli hale getirilmesi yararlı olacaktır..

⁶ S.Cebeci,Din eğitimi bilimi, s.136-7

DOĞAN Recai, TOSUN Cemal, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, Pegem A yayıncılık, 1. baskı 2002, Ankara.

CEBECİ, Suat, Din Eğitimi Bilimi, 2001, İstanbul

Din Kültürü Kitapları, MEB, Muhtelif baskı ve tarihlerde.

1982 Anayasası